

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ АВТОПЕРЕВІЗНИКІВ НА РИНКУ ДЛЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі проведено комплексний аналіз конкурентоспроможності автотранспортних підприємств (АТП), що обслуговують агропромисловий комплекс (АПК). Запропоновано методику інтегральної оцінки ($K_{\text{КПК}}$), що ґрунтується на взаємозв'язку трьох ключових груп показників: ефективності маркетингової політики, фінансової стійкості та якості транспортно-логістичних послуг. Обґрунтовано необхідність використання експертного ранжування ключових параметрів та графічного методу радар-діаграми для візуалізації конкурентних позицій. Результати аналізу виявляють структурні відмінності між комерційними (комплексний показник 1,447) та відомчими (1,013) перевізниками, а також підтверджують необхідність розвитку транспортно-логістичної інтеграції в АПК.

Ключові слова: конкурентоспроможність, автоперевізник, АПК, транспортно-логістичні послуги, інтегральна оцінка, радар-діаграма, фінансова стійкість, маркетингова ефективність.

Abstracts.

The paper provides a comprehensive analysis of the competitiveness of road transport enterprises (RTEs) serving the Agro-Industrial Complex (AIC). An integral assessment methodology (K_{CIC}) is proposed, based on the interrelation of three key indicator groups: marketing policy effectiveness, financial stability, and quality of transport and logistics services. The necessity of using expert ranking of key parameters and the radar diagram graphic method for visualizing competitive positions is substantiated. The analysis results reveal structural differences between commercial (integral index 1.447) and departmental (1.013) carriers, confirming the need to develop transport and logistics integration within the AIC.

Keywords: competitiveness, road carrier, AIC, transport and logistics services, integral assessment, radar diagram, financial stability, marketing effectiveness.

Вступ

Для забезпечення сталого розвитку та ефективного функціонування аграрного сектору в умовах посилення глобальної конкуренції критично важливим є якісне та надійне транспортно-логістичне обслуговування. Специфіка агрокомплексу (сезонність, вимоги до перевезення швидкокопсувних та сипучих вантажів) вимагає від автоперевізників високої адаптивності, технічної готовності та ефективної організації виробничих процесів.

Надійність та ефективність перевезень є ключовими умовами для досягнення основної мети управління – безпечного та своєчасного переміщення вантажів. Необхідність об'єктивної оцінки рівня підготовки автотранспортних підприємств до роботи на цьому ринку зумовлює актуальність розробки комплексної методики оцінки конкурентоспроможності, яка б інтегрувала експлуатаційні, економічні та маркетингові показники.

Метою роботи є аналіз та обґрунтування методики комплексної оцінки конкурентоспроможності транспортно-логістичних послуг автоперевізників на ринку АПК та визначення факторів, що впливають на їхні конкурентні позиції.

Результати дослідження

Була розроблена та апробована методика комплексної оцінки, яка ґрунтується на взаємозв'язку трьох основних груп показників. Для зведення різнорідних факторів до єдиного інтегрального показника ($K_{\text{КПК}}$) використано метод багатокутника оцінки (Радар-діаграми) [1, 2, 3, 5].

1. **Формалізована оцінка:** Обґрунтовано використання середньгеометричного показника для оцінки ефективності маркетингової політики ($K_{\text{марк}}$) та показника ступеня фінансового ризику (α) для оцінки фінансової стійкості [1, 4].

2. **Розрахунок інтегрального показника:** Показник $K_{\text{КПК}}$ розраховується як відношення площі багатокутника ($S_{\text{баг}}$) до загальної площі оціночного кола ($S_{\text{кола}}$) (ідеальний рівень конкурентоспроможності).

• Сенс цього показника: $K_{\text{КПК}}$ показує, наскільки фактичний рівень конкурентоспроможності близький до ідеального рівня (якщо $K_{\text{КПК}}$ близький до 1,0, конкурентоспроможність висока).

Для цього запропоновано комплексний (або Інтегральний) показник конкурентоспроможності:

$$K_{\text{КПК}} = \frac{S_{\text{баг}}}{S_{\text{кола}}}, \quad (1)$$

3. **Визначення площі багатокутника:** Площа багатокутника ($S_{\text{баг}}$), побудованого за фактичними значеннями параметрів, визначалася за формулою:

$$S_{\text{баг}} = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n (x_i \cdot y_{i+1} - x_{i+1} \cdot y_i), \quad (2)$$

де $x_i; y_i$ – координати i – тих вершин багатокутника у координатних осях;

n – кількість оціночних параметрів.

4. **Порівняльний аналіз:** Дослідження, проведені із залученням експертів, показали, що конкурентоспроможність комерційних автоперевізників вища (комплексний показник 1,447) порівняно з відомчими (1,013). Це пояснюється впливом адміністративного ресурсу АПК на відомчих перевізників.

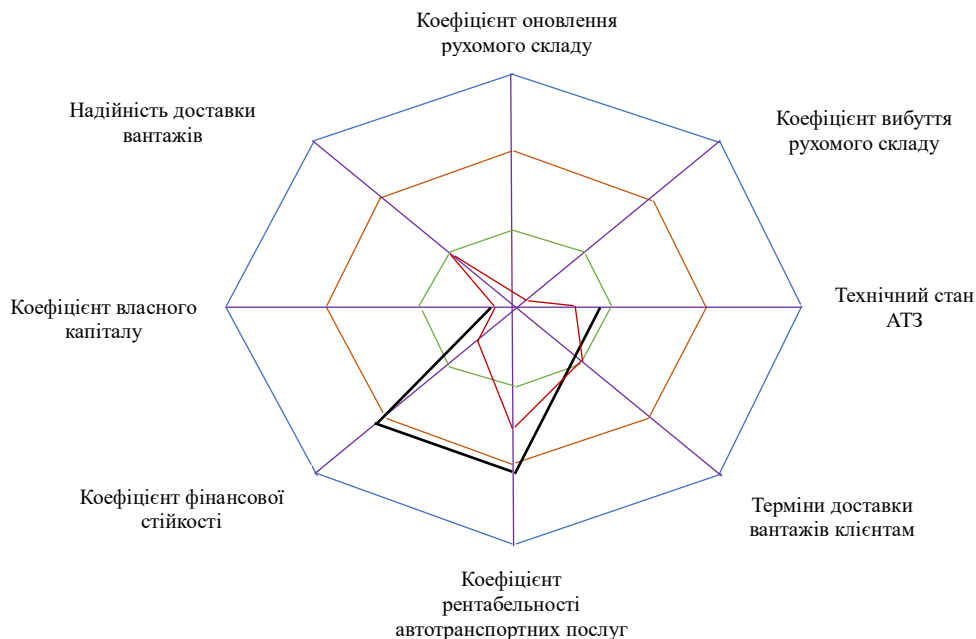


Рис. 1. Характеристика конкурентоспроможності автоперевізників на ринку послуг

На Рисунку 1 зображено багатокутник оцінки конкурентоспроможності, який базується на графічному методі радар-діаграми. Це графічне зображення є обов'язковим елементом дослідження, оскільки воно візуально підтверджує висновки про різницю між комерційними та відомчими перевізниками.

На українському ринку (зокрема, у Вінницькій області, як потужному аграрному регіоні) загальна структура висновків зберігається: комерційні перевізники (що формують зовнішній багатокутник) мають кращі показники за фінансовими параметрами, тоді як відомчі перевізники можуть мати кращі показники надійності, але гірші за рівнем маркетингової активності та оновлення автопарку.

Головний аналіз діаграми показує (рис. 1), що оновлення автопарку є недостатнім для обох типів перевізників, а фінансова стійкість є сильною стороною комерційних компаній [1, 3, 4].

Висновки

Описано та обґрунтовано методику інтегральної оцінки конкурентоспроможності транспортно-логістичних послуг автоперевізників, адаптовану для потреб АПК. Доведено, що конкурентоспроможність визначається не лише якістю експлуатації, а й ефективністю маркетингової політики та стійкістю фінансового стану. Аналіз підтвердив, що виклики, пов'язані з необхідністю транспортно-логістичної інтеграції та ускладненням ринку, вимагають від усіх учасників (особливо відомчих перевізників) посилення маркетингової активності та оперативної адаптації для забезпечення безперервності та ефективності переміщення аграрних вантажів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дмитрієв І.А. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навчальний посібник для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти / І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко., І.М. Кирчата – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 308 с.
2. Кашканов, В. А. Організація автомобільних перевезень: навчальний посібник / Кашканов В. А., Кашканов А. А., Варчук В. В. – Вінниця: ВНТУ, 2017. – 139 с.
3. Крикавський, Є. В. Логістика та управління ланцюгами поставок [Електронний ресурс] : підручник / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко, М. Фертч . — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 848 с.
4. Митко М. В. Підвищення ефективності роботи автотранспортних підприємств удосконаленням структури виробничих підрозділів: дис. ... канд. техн. наук: 05.22.20 / Митко Микола Васильович. – К., 2019. – 251 с.
5. МИТКО, М., БУРЛАКА, С., & ЯРОЩУК, Р. (2025). АНАЛІЗ ТЕХНІЧНИХ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ТРАНСПОРТУ. *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical Sciences*, 349(2), с. 77-82.

Абдуллаєв Імран Намігозлі – студент групи ІТТ-24м, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: imran.abdullaiev26@gmail.com

Червоний Максим Анатолійович – студент групи ІТТ-24м, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: chervoniy2002@gmail.com

Митко Микола Васильович – канд. техн. наук, доцент кафедри автомобілів і транспортного менеджменту, Вінницький національний технічний університет

Abdullaiev Imran N. – Department of Automobiles and Transport Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: imran.abdullaiev26@gmail.com

Chervonyi Maksym A. – Department of Automobiles and Transport Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: chervoniy2002@gmail.com

Mytko Mykola V. – Cand. Sc. (Eng), Assistant professor of Automobiles and Transport Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia